

WORDEN OUDERS GEHOORD BINNEN PASSEND ONDERWIJS?

KOHNSTAMM INSTITUUT: 'Driehoek school-ouders-Jeugdhulp is wenselijk'

PASSEND
DOSSIER
ONDERWIJS
ANNO 2017

KOHNSTAMM
INSTITUUT
Kohnstamm

Het Kohnstamm Instituut is een landelijk kennis- en onderzoekscentrum op het gebied van onderwijs, opleiding, opvoeding en jeugdzorg.

Onlangs publiceerde het Kohnstamm Instituut: **'Stand van Zaken, Evaluatie passend onderwijs deel 3'**. Balans praat hierover met **dr. Margriet Heim**, onderzoeker bij het Instituut. Hoe staan de zaken ervoor, sinds de invoering van passend onderwijs medio 2014? Met name: hoe staat het met de ouderbetrokkenheid binnen passend onderwijs? Wat gaat goed, wat kan er beter?

INTERVIEW: NICOLETTE KUIJLAARS

Een knelpunt binnen passend onderwijs blijkt nog steeds de vrijheid van ouders om zelf een school te zoeken. Hoe krijgen we de wens van ouders en school meer op één lijn?

'Mijn indruk is dat op scholen waar goed wordt gecommuniceerd met ouders en met leerkrachten de zaken onderling soepel verlopen. Hobbels over keuzevrijheid kom je vooral tegen bij de overgang van de basisschool naar het voortgezet onderwijs; als een toelatingscommissie van een middelbare school vooral kijkt naar wat een kind hééft en niet naar wat een kind nódig heeft. Een voorbeeld: ouders en docenten van een basisschoolkind vinden dat het kind beter naar een school voor praktijkonderwijs kan gaan. Maar het heeft een IQ van 80, terwijl de toelatingscommissie zegt: alleen kinderen met een IQ tot 70 worden toegelaten. Dan wordt er alleen gekeken naar regels en niet naar het kind.'

Zit het kind eenmaal op school, dan voelen ouders zich nog weleens onzeker: welke hulp mogen we vragen en zijn we niet te 'lastig'? Wat vraagt dat van de onderwijsprofessionals?

'Ouders kennen hun kind het beste. Dat wordt niet altijd zo gezien door leerkrachten. Het zou helpen als docenten eerder zelf vragen stellen aan ouders: bent u tevreden, kunt u uw ei wel kwijt op school en wat heeft uw kind nodig?'

De term passend onderwijs zorgt voor verwachtingen. Zou het daarom niet goed zijn als scholen vooraf aangeven wat ze niet kunnen bieden?

'Ja, dat lijkt me wel. Scholen hebben een zorgplicht.

Ze móéten kunnen aangeven wat ze wél, maar zeker ook wat ze niet kunnen bieden. Leg uit waarom een kind beter past op een andere school. Passend onderwijs is immers geen inclusief onderwijs. Wat wel passend onderwijs is, is meedenken met de ouders welke school dan wél past bij hun kind.'

Wat regelmatig voorkomt: ouders die gaan shoppen, van de ene school naar de andere. Wat betekent dit voor henzelf en voor hun kind?

'Het is begrijpelijk voor wat de ouders betreft: zij willen het beste voor hun kind. Maar het lijkt me niet goed. En het is natuurlijk zo dat het soms lastig te bepalen is waar een kind thuishoort. Maak als ouder daarom gebruik van deskundigen die mee kunnen kijken. Ga met hen in gesprek. Uit ons onderzoek *Stand van zaken* blijkt overigens dat de meeste ouders tevreden zijn met de schoolkeuze. Hun leven is al zo complex, ze zijn vaak al heel tevreden als hun kind goed meedraait op school.'

Docenten zouden niet altijd goed zijn uitgerust voor hun taken...

'De meeste docenten willen de kinderen heel graag helpen, maar de klassengrootte, de werkdruk... Het is zeker geen onwil. Er wordt tegenwoordig veel meer verwacht van docenten. Ze moeten van alles weten over allerlei diagnoses. Het helpt ouders als docenten daar eerlijk over

zijn, als ze aangeven wat ze wel en niet kunnen bieden, als ze zeggen waar hun grenzen liggen. En scholen kunnen natuurlijk geld vrijmaken voor professionalisering van de eigen medewerkers.'

Om harmonieuze klassen te krijgen, is betrokkenheid van alle ouders nodig. Ook van ouders met kinderen zonder beperking. Hoe kan dit worden bereikt?

'School kan hierbij een grote rol spelen. Breng passend onderwijs op een positieve manier. Wat wij merken, is dat de meeste ouders het ook toejuichen dat er kinderen met een beperking in een klas zitten; dat hun kind ook met hen in aanraking komt. En scholen kunnen wellicht gaan werken aan een andere organisatiestructuur, met andere klassenindelingen. Overigens denk ik dat de huidige klassengrootte een negatieve factor is. Dat leerkrachten dáárdor het idee hebben dat ze te veel aandacht aan de speciale leerlingen moeten besteden, en te weinig aandacht aan de andere leerlingen kunnen geven.' >

Kijk vooral naar
wat een kind nodig heeft,
niet naar wat het hééft

PASSEND
DOSSIER
ONDERWIJS
ANNO 2017

Het contact leerling-docent is in het voortgezet onderwijs veel vluchtiger dan op de basisschool. Dat maakt ondersteuning ingewikkelder. Hoe kan dit worden verbeterd?

'Voor de kinderen is de middelbare schoolstructuur inderdaad niet ideaal. Al die verschillende lokalen en docenten. Om dan toch de juiste ondersteuning te krijgen, is een goede overdracht van primair naar voortgezet onderwijs van groot belang. Hierbij moeten ouders worden betrokken. En zij moeten vervolgens op de nieuwe school in gesprek gaan met de zorg- of ondersteuningscoördinator die de kennis weer kan overdragen aan de docenten op school. Overigens lijkt dit verschil in contact niet vaak voor problemen te zorgen. Ouders weten dat dat verschil er nu eenmaal is.'

Ouderbetrokkenheid houdt ook in: je kind thuis, ná school, helpen en steunen. Bijvoorbeeld met huiswerk maken en een spreekbeurt leren. Zijn ouders zich ervan bewust dát ze die hulp kunnen bieden?

'Ja, die bewustwording is er over het algemeen wel, maar niet elke ouder is in staat die hulp te bieden. Dat is niet anders dan bij ouders met kinderen zonder beperking. En scholen mogen ook niet verwachten dat ouders zoveel thuis moeten doen met hun kind. Hulp bieden is ook een taak van school. Wat je nu ziet, is de opkomst van het zogenaamde schaduwonderwijs, zoals de huiswerkinstituten. Dat is jammer.

Het zou prettiger zijn als scholen zélf voldoende hulp kunnen geven aan kinderen, bijvoorbeeld door middel van een huiswerkklas.'

Ouderbetrokkenheid betekent ook: weten wat het beste is voor je kind. Dus misschien niet streven naar het hoogste schoolniveau, maar meer kijken naar het welbevinden van een kind. Doen ouders dit volgens u voldoende en als zij dit doen, krijgen zij dan ook die mogelijkheid?

'De meeste ouders vinden vooral het welbevinden van hun kind belangrijk. De uitzonderingen zijn ouders die maar moeilijk kunnen accepteren dat er iets aan de hand is met hun kind. Maar ja, je kunt je voorstellen dat een kind dat leermoeilijkheden heeft, maar wél intelligent is, wél naar de havo moet kunnen. Ouders zetten zich daar voor in. Ook hier geldt weer: een goede communicatie tussen school en ouder is van groot belang én de houding van de toelatingscommissie. Dus niet alleen naar de regels kijken, maar naar het kind.'

Een georganiseerde inspraak van ouders op scholen kan de ouderbetrokkenheid vergroten. Is die inspraak op alle scholen aanwezig?

'Ja, in de vorm van een medezeggenschapsraad waarin ook ouders zitten. Die is verplicht. Maar zo'n raad is niet altijd de oplossing. Daarvoor zijn de problemen van zorgleerlingen te verschillend. Wat ook meespeelt: ouders zeggen dat ze het al zo druk hebben met hun kind, er blijft dan te weinig tijd over om ook nog maandelijks te vergaderen. Het zou beter zijn als school hierin het initiatief neemt. Dat kan

bijvoorbeeld door de ervaringsdeskundigheid van de ouders in te zetten. Laat mondige ouders tijdens een bijeenkomst aan docenten en zorgverleners uitleggen wat er aan de hand is met hun kind en welke hulp gewenst is. Of organiseer een meeting waarbij verschillende ouders tegelijk aan het woord komen. En zorg als school voor een klimaat waarin ouders zich vrij voelen om aan de bel te trekken als dingen niet goed lopen.'

Wat kan er op korte termijn worden verbeterd?

'Wat mij betreft de samenwerking met Jeugdhulp. Die loopt nog niet overal even goed. School en Jeugdhulp opereren nog te vaak als gescheiden werelden, terwijl die op elkaar afgestemd moeten zijn, in samenwerking met de ouders. Dus een driehoek school-ouders-Jeugdhulp is wenselijk. Een voorbeeld: als er thuis geen goed klimaat is om huiswerk te maken, dan moeten ouders, school én Jeugdhulp daarvoor een oplossing bedenken. Nu wijst men nog te veel naar elkaar: wie gaat dat betalen, de gemeente of Jeugdhulp? Dat gaat ten koste van het kind.'

Wat is uw conclusie over de stand van zaken van passend onderwijs?

'Ik vind dat er al heel veel goed gaat. Met name op scholen waar goed wordt gecommuniceerd; tussen ouders en school, maar ook tussen docenten onderling. Dat zijn scholen waar docenten samen met de hulpverleners oplossingen zoeken voor het kind. En laten we niet vergeten dat we nog in de opstartfase zitten, waarin iedereen nog moet wennen aan de decentralisatie die heeft plaatsgehad. Zo'n proces heeft tijd nodig.'

Margriet Heim houdt zich bij het Kohnstamm Instituut o.m. bezig met onderzoek op het terrein van de Jeugdhulp. Ook passend onderwijs is een belangrijk onderzoeksterrein.

FACTS
& FIGURES
passend
onderwijs
ANNO 2017

SUCCESSVERHALEN

Gelukkig zijn er ook (kleine) succesjes die voor individuele leerlingen een groot verschil hebben gemaakt.

In de regio Breda zijn zes zeer (lichamelijk) beperkte kinderen overgestapt naar een reguliere vmbo-school. Vijf van hen hebben hun diploma gehaald, één is op eigen verzoek teruggegaan naar het voortgezet speciaal onderwijs.

Een havo-leerling met autisme en prikkelgevoeligheid was niet in staat om het hele onderwijsprogramma klassikaal te volgen of in één keer examen te doen. Dankzij een maatwerkprogramma en dankzij de mogelijkheid om gefaseerd in twee jaar examen te doen, heeft deze leerling zijn diploma gehaald en gaat hij nu naar het conservatorium.

In de regio Goes is een jongen geholpen met grote vermoeidheidsklachten. Hij verzuimde vaak en veel. Door een aangepast lesrooster, de mogelijkheid thuis toetsen te maken en de inzet van een ambulante begeleider, heeft hij inmiddels voor twee vakken havo-examen gedaan. De rest volgt komend schooljaar.

In Brabant was een leerling met een ernstige voedselallergie die al opspeelde bij verstuiving als andere mensen in zijn buurt aten. Op geen enkele school (waar in de kantine, in de gangen of in de lokalen wordt gegeten) was het veilig voor deze leerling. Daarom is gekozen voor thuisonderwijs, onder begeleiding van een vakdocent. Voor gym gaat deze leerling wel naar school, omdat in de gymzaal niet wordt gegeten.

Bronnen Facts & Figures: ministerie van OC&W, VO-raad, de Onderwijsraad, Inspectie van het Onderwijs en balansdigitaal.nl